

Wyzwania dla Wrocławia

Radosław Gawlik

Miasto przyjazne środowisku i ludziom – to misja i wyzwanie godne XXI wieku. Miasto takie będzie wpisywać się naturalnie w realizację głównych założeń „II Polityki Ekologicznej Państwa”. Polityka ekologiczna aglomeracji musi być dobrze zintegrowana z innymi działami gospodarki miejskiej. Konieczne jest uspołecznienie przygotowania „Strategii zrównoważonego rozwoju Wrocławia” (obejmującej politykę ekologiczną miasta) i związanych z nią dokumentów wykonawczych: m.in. planu gospodarki odpadami i programu ochrony środowiska. Strategia ta powinna powstawać w procesie rozciągniętym w czasie w oparciu o opinie zainteresowanych wrocławian i szeroką społeczną dyskusję. Jej zasady mają stanowić „Konstytucję Wrocławia”, odporną na kadencyjność polityków miejskich.

Wstęp

Świat się zmienia w tempie, którego jeszcze niedawno nikt nie przewidywał. Przyspieszenie przemian powoduje, że na wiele spraw musimy spoglądać z nowej perspektywy. Powtarzane jak mantra są słowa, że nasz kraj, ale także nasze miasto i jego mieszkańcy potrzebują wizji i przekonywującej strategii rozwoju wybiegającej na wiele lat do przodu, która będzie uniezależniona od kompromisów politycznych i kadencji wyborczych.

Życie społeczno-polityczne zorientowane jest coraz mocniej na prawdopodobne członkostwo Polski w UE od 2004 r. W związku z tym procesem zmieniło się wręcz rewolucyjnie (i zmienia nadal) otoczenie prawne. Powstała nowa „II Polityka Ekologiczna Państwa” zaakceptowana przez Sejm 23 sierpnia 2001 r. oraz kilkaset nowych ustaw. Spośród nich kilkanaście bezpośrednio związanych jest z problematyką ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju. Dokumenty te wyznaczają również konkretne zadania dla gmin i powiatów. Aby pomóc w projektowaniu zadań Wrocławia należy twórczo przeanalizować powyższe nowe dokumenty i prawa.

Ważnym wydarzeniem było przyjęcie w czerwcu 1998 uchwałą Rady Miejskiej „Zasad polityki ekologicznej Wrocławia” (ZPEW). Aby weryfikować dotychczasowe działania niezbędna

jest rzetelna analiza realizacji postulatów tego dokumentu.

Zadania miasta w kontekście II Polityki Ekologicznej Państwa (II PEP)

II PEP to bardzo obszerny dokument składający się z 6 głównych rozdziałów obejmujących:

1. założenia wyjściowe (zasady, cele, ekologizacja polityk sektorowych i nowe wyzwania),
2. cele polityki ekologicznej w sferze racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych (wody, materiałów, energii, gleb, lasów i kopalin),
3. cele polityki ekologicznej w zakresie jakości środowiska (m.in. odpady, stosunki wodne i jakość wód, jakość powietrza i zmiany klimatu, hałas i promieniowanie, różnorodność biologiczna i krajobrazowa),
4. narzędzia i instrumenty polityki ekologicznej (prawo, mechanizmy ekonomiczne i finansowe, instytucje, planowanie przestrzenne, informacja i edukacja, udział społeczeństwa, nauka i postęp techniczny, kontrola i monitoring),
5. współpracę międzynarodową,
6. programy wykonawcze i kontrolę realizacji PE.

Założenia wyjściowe zawierają zasady II PEP i ich objaśnienie. Doskonale opisał je i pogrupo-

wał w swoim opracowaniu prof. Tadeusz Borys (w ZPEW zasady pierwszej polityki ekologicznej (PE) z 1991 r. stanowiły załącznik). Dobra znajomość zasad jest przydatna w przypadku podejmowania konkretnych decyzji dotyczących nowych inwestycji czy np. zmian planu przestrzennego.

Miasto przyjazne środowisku i ludziom – to misja i wyzwanie godne XXI wieku. Miasto takie będzie wpisywać się naturalnie w główne przesłanie II Polityki Ekologicznej Państwa.

II PEP definiuje swój podstawowy cel jako: *zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego kraju (mieszkańców, infrastruktury społecznej i zasobów przyrodniczych), przy założeniu, że strategia zrównoważonego rozwoju Polski umożliwi skuteczną regulację i reglamentację korzystania ze środowiska, aby nie stwarzać zagrożeń dla jakości i trwałości przyrodniczych zasobów*. Sformułowanie głównego celu przypomina o tym, że zasoby przyrodnicze nie są nieograniczone. Wycięcie każdego drzewa i zajęcie terenu na parking lub drogę, często na wiele lat albo trwale, pozbawia nas elementów przyrody w tym miejscu, a najczęściej także niesie konsekwencje dużo szersze, takie jak wzmożony hałas lub zanieczyszczenie powietrza spalinami.

Bezpieczeństwo ekologiczne można zapewnić jedynie podążając drogą zrównoważonego rozwoju miasta, budując harmonię między niezbędnym rozwojem gospodarczym, sferą społeczną i środowiskiem przyrodniczym. Mieszkańcy powinni znajdować tu satysfakcjonującą pracę, ale i miejsce na rozrywkę i wypoczynek w przyrodzie. Zieleni musi stanowić integralny, dobrze zachowany lub wręcz rekonstruowany, trwale wzbogacany element przestrzeni miasta i jego okolic. Wraz z rewolucją informatyczną rozpoczyna się postindustrialny etap cywilizacji, który charakteryzować się będzie między innymi powrotem przyrody do miast, także do ich centrów.

Ekologizacja polityk sektorowych

Błędem większości współczesnych systemów gospodarczych jest sektorowość rozumiana jako rozwój danej dziedziny bez oglądania się na inne, bez wzajemnych uzgodnień, bez analizy możliwych skutków takiej „konkurencji” branż. Filozofia zrównoważonego rozwoju zdecydowanie przeciwstawia się takiemu myśleniu i działaniu. Mówi o tym także II PEP (pkt 30): *powinna nastąpić ekologizacja polityk sektorowych w postaci zintegrowanego z celami polityki ekologicznej podejścia...* I dalej: *Instrumentem wspierającym ekologizację polityk sektorowych będą strategiczne oceny oddziaływania na środowisko planów i programów*.

Jest to bardzo ważna wytyczna dla polityki miejskiej. Tym bardziej, że Wrocław nie odbiega tu od większości miast naszego kraju. Ma różne sektory polityki, które są jednak słabo zintegrowane z Zasadami polityki ekologicznej Wrocławia. Na czym powinna polegać ta ekologizacja?

Gospodarka

Jednym z ważniejszych celów władzy lokalnej jest tworzenie warunków do nowych inwestycji powiększających gminne dochody i dających miejsca pracy. Jest to szczególnie ważne obecnie w sytuacji bardzo wysokiego 18% bezrobocia w kraju. Czy miasto powinno godzić się na wszystkie inwestycje, dające miejsca pracy? W zasadzie powinno sprzyjać takim inwestycjom. Lecz muszą one spełniać konkretne warunki. Z punktu widzenia obowiązujących przepisów nowego prawa środowiskowego wymagana jest **ocena oddziaływania inwestycji na środowisko oraz przeprowadzenie konsultacji społecznych w procesie decyzyjnym**. Najbardziej pożądane są takie inwestycje, które dają miejsca pracy, powiększają zamożność miasta i jego mieszkańców nie pogarszając stanu zdrowia i przyrody. Mówi się w środowisku ekologów o „zielonych miejscach pracy”. To są miejsca w tych branżach, które poprawiają stan środowiska lub minimalizują wpływ na nie. Można tu wymienić energetykę odnawialną, rolnictwo ekologiczne, gospodarkę odpadami, usługi itp. Ważne jest dbanie o lokalny wymiar tych inwestycji, jeśli chodzi o zasoby materiałowe i ludzkie. Istotne jest to m.in., aby w zatłoczonym mieście dodatkowo nie generować ruchu i związanego z tym hałasu i zanieczyszczeń. Warto wspierać lokalny handel i rynek.

Kluczowy wydaje się też rozwój informatyki i dostępu do internetu. Dzięki informatyzacji wiele prac i usług (bankowość, zakupy, edukacja i in.) może być wykonywana w domu i z domu. Miasto powinno wspierać jak najlepsze warunki do antymonopolistycznych nowych inwestycji w tej sferze. Wrocław pozytywnie wyróżnia się na mapie Polski ze względu na istnienie konkurencji w telefonii stacjonarnej. Warto poprzeć rozwój konkurencji, naturalnie przynoszący obniżkę cen i poprawę jakości usług, także w sferze teleinformatyki i dostępu do internetu. To również jest sfera „zielonych miejsc pracy”.

Przemysł (tereny poprzemysłowe) i energetyka

II PEP zaleca tu m.in.: *wdrażanie metod czystszej produkcji, poprawę efektywności energetycznej, stoso-*

wanie alternatywnych i odnawialnych źródeł energii, rezygnację z użytkowania wód podziemnych do celów przemysłowych, realizację polityki zorientowanej na tzw. cykl życiowy produktu dla ograniczenia ilości odpadów, ograniczanie zagrożenia ze strony nadzwyczajnych awarii przemysłowych, ograniczanie poziomów hałasu drogowego i przemysłowego.

Wrocław posiada wiele terenów **poprzemysłowych**. Duża ich część została już zagospodarowana. Na tych terenach, obok dotychczasowych użytkowników po przekształceniach własnościowych, rozwinęły się setki nowych firm handlowych, usługowych czy produkcyjnych. Ta różnorodność już stanowi o potencjalnym wzroście bezpieczeństwa ekologicznego i powoduje, że bardzo trudno tu rozwinąć produkcję uciążliwą dla środowiska i zdrowia ludzi. Miasto winno bardzo rozważnie wyrażać zgodę na inwestycje uciążliwe. Niewątpliwie tereny przemysłowe należy użytkować zgodnie z dotychczasową funkcją, gdyż inwestycje na „zielonych polach” nieodwracalnie industrializują przestrzeń.

Energia jest kluczowa dla funkcjonowania aglomeracji. Miasto jako jeden z większych użytkowników energii, współwłaściciel sieci ciepłowniczej, zgodnie z prawem energetycznym winno mieć aktywny wpływ na zrównoważoną politykę energetyczną. Ma to znaczenie globalne, ze względu na efekt cieplarniany, krajowe, ze względu na zobowiązanie Polski do redukcji gazów cieplarnianych (Protokół z Kioto) i lokalne, ze względu na redukcję emisji, poprawę zdrowia mieszkańców i stanu środowiska oraz bezpieczeństwa dostaw energii.

Zrównoważenie polityki energetycznej polega m.in. na: bezwarunkowym kojarzeniu produkcji energii elektrycznej i ciepła, szerszym stosowaniu energii odnawialnych oraz oszczędzaniu energii. Jako surowca odnawialnego można na przykład używać siana z wykaszania trawników, wałów przeciwpowodziowych i międzywali i zrębków drewnianych z zieleni miejskiej. Warto też stosować szersze kolektory słoneczne, pompy ciepłe itp. Należy konsekwentnie realizować programy oszczędności energii elektrycznej i ciepłej. II PEP zobowiązuje nas do: *zmniejszenia energochłonności gospodarki o 25% w 2010 i o 50% w 2025 r. oraz potrojenia udziału energii odnawialnych do 2010 r. (7,5%)*.

Jest tu mowa o skali państwa. Ale cele te winny być realizowane przez struktury terytorialne.

Transport – odejście od dyktatu transportu indywidualnego

II PEP mówi: *...sterowanie zapotrzebowaniem na transport (poprzez zagospodarowanie przestrzen-*

Kalendarz ekologiczny 2002–2010

1 stycznia 2002 r.

I. Wchodzą w życie następujące przepisy prawa ochrony środowiska:

- art. 201-219 dotyczące tzw. pozwoleń zintegrowanych do prowadzenia instalacji, której funkcjonowanie ze względu na rodzaj i skalę prowadzonej w niej działalności może powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości,
- art. 272-321, czyli cały tytuł ustawy „Środki finansowo-prawne”, regulujący takie kwestie, jak opłaty za korzystanie ze środowiska czy zróżnicowanie stawek podatków i innych danin publicznych służących celom ochrony środowiska,
- art. 401 ust. 2, według którego przychodami Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska są także wpływy z opłat produktowych.

II. OPŁATY

W razie ustalenia kary pieniężnej łącznej za okres do 31 grudnia 2001 r. i braku po 1 stycznia 2002 r. zmiany wielkości przekroczeń ilości substancji dopuszczonych do wprowadzania do powietrza, dopuszczalnego poziomu hałasu, przekroczeń związanych z wprowadzaniem do wód lub do ziemi ścieków oraz naruszeń warunków składowania odpadów, dotychczasowe kary godzinowe i dobowe stają się „karami biegnącymi” w rozumieniu nowego prawa ochrony środowiska.

31 marca 2002 r.

I. STREFY OCHRONY POWIETRZA

Wojewodowie na podstawie dostępnych danych wyodrębnią strefy ochrony powietrza.

II. ZAPOBIEGANIE AWARIOM

Podmiot prowadzący dotychczas zakład o zwiększonym lub dużym ryzyku awarii przemysłowej musi zgłosić zakład Państwowej Straży Pożarnej (PSP)

30 czerwca 2002 r.

ODPADY

- Tracą moc dotychczasowe przepisy w sprawie określenia klasyfikacji odpadów i listy odpadów, których przywóz z zagranicy nie wymaga zezwolenia głównego inspektora ochrony środowiska oraz w sprawie wzorów dokumentów stosowanych w międzynarodowym obrocie odpadami.
- Zarządzający spalarniami odpadów muszą przedłożyć tzw. przegląd ekologiczny. Jeżeli wyniknie z niego konieczność dostosowania spalarni do wymogów ustawy o odpadach, wojewoda może zobowiązać zarządzającego spalarnią do wystąpienia z wnioskiem o pozwolenie na zmianę sposobu użytkowania tego obiektu (jego części) lub o wydanie pozwolenia na przebudowę tej spalarni, określając jednocześnie termin złożenia tego wniosku. Tak samo postąpić muszą zarządzający składowiskiem odpadów.
- Podmioty, które obecnie zajmują się usuwaniem, wykorzystywaniem lub unieszkodliwianiem odpadów innych niż niebezpieczne (z wyjątkiem odpadów komunalnych bez zezwolenia), są zobowiązane do uzyskania zezwoleń na prowadzenie działalności w zakresie odzysku, unieszkodliwiania, zbierania lub transportu tych odpadów.
- Tracą moc obecne zezwolenia dotyczące międzynarodowego obrotu odpadami.

30 września 2002 r.

ZAPOBIEGANIE AWARIOM

Podmiot prowadzący dotąd zakład o zwiększonym lub dużym ryzyku awarii przemysłowej musi przedstawić PSP program zapobiegania takim awariom.

31 grudnia 2002 r.

I. POLITYKA EKOLOGICZNA

Rada Ministrów przedłoży Sejmowi projekt nowej polityki ekologicznej państwa.

II. ZAPOBIEGANIE AWARIOM

Prowadzący zakład o dużym ryzyku przedstawia komendantowi wojewódzkiemu PSP raport o bezpieczeństwie, który wykaże m.in., że zakład jest przygotowany do stosowania programu zapobiegania awariom, jego instalacje zapewniają bezpieczeństwo, zostały opracowane wewnętrzne plany operacyjno-ratownicze. Inny obowiązek to dostarczenie komendantowi wojewódzkiemu PSP informacji niezbędnych do opracowania zewnętrznego planu operacyjnego. Jeżeli nie przedstawi się do zatwierdzenia raportu o bezpieczeństwie lub przedstawiony nie spełnia wymagań, komendant może wstrzymać działalność zakładu; uruchomienie go może nastąpić po zatwierdzeniu raportu o bezpieczeństwie.

III. ODPADY

— Zarządzający obecnie istniejącym składowiskiem odpadów obowiązany jest uzyskać decyzję zatwierdzającą instrukcję jego eksploatacji.

— Mija termin, do którego zarządzający składowiskiem odpadów dysponujący pozwoleniem na jego budowę nie ponosi opłat podwyższonych, wymaganych od tych, którzy nie mają decyzji zatwierdzającej instrukcję eksploatacji składowiska.

30 czerwca 2003 r.

I. PRZEPISY WYKONAWCZE

Tracą moc nie uchylone wcześniej przepisy wykonawcze do ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska oraz przepisy określające przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko.

II. AUTOSTRADY

— W zasadzie mija termin wejścia w życie nowych rozporządzeń dotyczących: określenia szczególnych warunków, jaki powinien spełniać raport o oddziaływaniu na środowisko projektowanej autostrady; badania wpływu autostrady na potencjał produkcyjny gruntów rolnych i leśnych. Tracą bowiem moc przepisy dotychczasowe w tej kwestii.

III. POLITYKA EKOLOGICZNA

Sejmiki województw uchwalą nowe wojewódzkie programy ochrony środowiska.

IV. STREFY OCHRONY POWIETRZA

Wojewodowie określą w rozporządzeniu program ochrony powietrza.

V. ZAPOBIEGANIE AWARIOM

— Komendanci wojewódzcy PSP sporządzą dla istniejących przed 1 października 2001 r. zakładów o dużym ryzyku zewnętrzny plan operacyjno-ratowniczy.

1 lipca 2003 r.

ODPADY

Obowiązuje zakaz składowania opon.

31 grudnia 2003 r.

POLITYKA EKOLOGICZNA

Rady powiatów uchwalą powiatowe programy ochrony środowiska.

ne, wzorce zachowań, zmniejszenie transportochłonności gospodarki), szerokie wprowadzanie „czystszych paliw” i „czystszych pojazdów”, a także pojazdów bezsilnikowych (np. rowerów w indywidualnym transporcie osobowym), racjonalizacja przewozów m.in. poprzez rozwój transportu publicznego w miastach...

ZPEW z 1998 r. bardzo dobrze zapisały szczegółowe cele w rozdziale „Zrównoważony rozwój systemu transportowego”. Miejska polityka transportowa nie polega tylko na budowaniu autostrad i obwodnic i generowaniu kolejnego ruchu pojazdów indywidualnych z pojedynczymi pasażerami za kierownicą. Wrocław musi zaplanować system sprawnego transportu publicznego (szynowego i kołowego – być może z wykorzystaniem istniejącej infrastruktury PKP) realizowany w perspektywie 25 lat, uzupełniony promocją ruchu i ścieżek rowerowych. Pojazd indywidualny nie może stanowić trzonu tej koncepcji. Ludzie wjeżdżają do centrum miasta pojazdami indywidualnymi z powodu braku innej możliwości. Narażają się często na stanie w korkach i oddychanie spalinami. Obwodnice nie mogą być jedynym sposobem załatwienia problemu. Zorientowanie planów miasta na zaspokojenie potrzeb motoryzacji indywidualnej (rozbudowa dróg i parkingów) to brnięcie w nierozwiązywalne problemy i trwałe uszczuplanie przestrzeni publicznej. Budowa systemu zrównoważonego transportu mogłaby liczyć na istotne wsparcie środkami Unii Europejskiej.

Budownictwo i gospodarka komunalna

II PEP bardzo czytelnie precyzuje cele ekologizacji:

unowocześnienie systemów grzewczych z wykorzystaniem lokalnych zasobów energii odnawialnej, termomodernizację zasobów budowlanych, modernizację sieci ciepłowniczych i wodociągowych, racjonalizację zużycia wody, segregację śmieci i odzysk surowców, wykorzystanie ciepła odpadowego i stosowanie szeregu nowoczesnych rozwiązań w infrastrukturze technicznej miast i osiedli, które nie tylko zmniejszy presję tej infrastruktury na środowisko, ale także ograniczy koszty jej eksploatacji, ochrona krajobrazu przy planowaniu osiedli miejskich, podmiejskich...

Woda i ścieki

W następnych latach miasto przewiduje opracowanie kompleksowego, docelowego programu

rozwoju miejskiego systemu odbioru i oczyszczania ścieków. Ma on uwzględniać m.in. rolę osiedlowych oczyszczalni komunalnych, wykorzystanie osobowickich pól irygowanych oraz WOŚ do przepustowości 180 tys. m³/dobę oraz ostateczną utylizację osadów ściekowych z oczyszczalni.

Na podstawie danych MPWiK z bilansu ścieków wynika trwały ich spadek w ostatnich latach. W 1996 roku wrocławianie produkowali przeciętnie 164 tys. m³ ścieków na dobę, gdy w 2001 już zaledwie 129 tys. m³. Ludność naszego miasta od kilkunastu lat utrzymuje się wokół 640 tys. osób. Spada jednak jednostkowe zużycie wody w przemyśle i gospodarce komunalnej mające niewątpliwie związek m.in. z stale rosnącą ceną wody jako następstwa wcześniejszych licznych inwestycji.

W związku z powyższym wydaje się, że przed zatwierdzeniem ostatecznego programu, o którym mowa powyżej, nie należy przesądzać, że WOŚ musi być rozbudowany do 180 tys. m³. Logicznie powinno to wówczas oznaczać pełną centralizację gospodarki ściekowej, konieczność likwidacji Pól Osobowickich (Berlin, który zabudował swoje pola irygacyjne, ma duże problemy, wymagające dodatkowych nakładów, z uwolnionymi w ten sposób zanieczyszczeniami, także metalami ciężkimi), brak budowy lokalnych oczyszczalni ścieków i pompowania całości ścieków z wszystkich zakątków Wrocławia na WOŚ. Ile za tego rodzaju model będzie płacił wrocławianin za 5 i 10 lat? To pytanie lokalni politycy reprezentujący mieszkańców winni zadać już teraz, zlecając opracowanie różnych wariantów całościowego rozwiązania problemu z oceną ich kosztów inwestycyjnych i eksploatacyjnych. Powinna również być dokonana symulacja niezbędnych cen wody i ścieków wynikająca z poszczególnych wariantów. To ostatnie ma zresztą oparcie w znowelizowanej w ubiegłej kadencji Sejmu ustawie o zaopatrzeniu w wodę i oczyszczaniu ścieków. Takie wariantowe opracowanie powinno być poddane ocenie oraz stanowić element strategii zrównoważonego rozwoju miasta, której powstanie postuluję na końcu niniejszego tekstu.

Segregacja odpadów

Rozstawienie białych kontenerów po powodzi z 1997 r. do segregacji plastiku, metalu i szkła to zaledwie pierwszy krok. Miasto może liczyć na wsparcie środkami generowanymi przez zapisy nowych ustaw (o odpadach i o opłatach produktowych) pod warunkiem realizacji programów odzysku odpadów. Potrzebna jest aktywna współpraca władz miejskich z organizacjami społecz-

1 stycznia 2004 r.

DOPUSZCZALNE EMISJE

— Mija termin, do którego prowadzący istniejącą instalację (także taką, dla której pozwolenie na budowę zostało wydane przed 1 października 2001 r., a której użytkowanie rozpocznie się nie później niż 30 czerwca 2003 r.), z której emisja wymaga pozwolenia tzw. zintegrowanego, powinien je uzyskać.

30 czerwca 2004 r.

I. POLITYKA EKOLOGICZNA

Rady gmin uchwalą gminne programy ochrony środowiska.

II. OBOWIĄZEK REKULTYWACJI ZIEMI

Mija termin, do którego podmiot władający powierzchnią ziemi, na której doszło do zanieczyszczeń spowodowanych przez kogoś innego, jest obowiązany zgłosić ten fakt właściwemu staroście, jeśli to robi — nie jest zobowiązany do jej rekultywacji. Starosta ma rok na rozpatrzenie sprawy.

III. OCHRONA PRZED HAŁASEM

W aglomeracjach o liczbie mieszkańców większej niż 250 tys. starostowie sporządzą tzw. mapę akustyczną.

IV. ODPADY

- Mija termin, do którego kierownik istniejącej spalarni i kierownik istniejącego składowiska odpadów mają obowiązek uzyskać świadectwo stwierdzające wymagane kwalifikacje.
- Mija termin, do którego wytwórcy odpadów mający decyzje w sprawie ich wytwarzania wydane na podstawie dotychczasowych przepisów są obowiązani uzyskać odpowiednio pozwolenie na wytwarzanie odpadów lub decyzję zatwierdzającą program gospodarki odpadami niebezpiecznymi albo przedłożyć informację o wytwarzanych odpadach oraz o sposobach gospodarowania nimi.

V. UWAGA! PRZEDAWNIE

— Przedawniają się roszczenia związane z ograniczeniami sposobu korzystania z nieruchomości w związku z ochroną zasobów środowiska, powstałe przed 1 października 2001 r.

30 czerwca 2005 r.

I. OCHRONA PRZED HAŁASEM

- Rady powiatu uchwalą programy minimalizowania hałasu w aglomeracjach o liczbie mieszkańców większej niż 250 tys.
- Wojewodowie określą program ochrony przed hałasem płynącym m.in. z dróg, linii kolejowych lub lotnisk dla terenów poza aglomeracjami.

II. DOPUSZCZALNE EMISJE

Prowadzący już istniejącą instalację, z której emisja wymaga pozwolenia na emitowanie pól elektromagnetycznych, powinien je uzyskać.

III. STREFY OCHRONNE

- Podmioty prowadzące instalacje i zaopatrzone w decyzje o ustanowieniu stref ochronnych obowiązani są do ograniczenia szkodliwego oddziaływania na środowisko do terenu, do którego posiadają tytuł prawny. Jeżeli tego nie zrobią, wojewódzki inspektor ochrony środowiska wstrzyma działalność instalacji.
- Mija termin, do którego właściciel nieruchomości położonej w strefie ochronnej może żądać wykupu nieruchomości lub jej zamiany na inną, jeżeli korzystanie z niej w sposób dotychczasowy byłoby związane z istotnymi ograniczeniami lub utrudnieniami.

1 stycznia 2006 r.**KONIEC ODSTĘPSTW OD STANDARDÓW EMISYJNYCH**

- Prowadzący istniejącą instalację objętą obowiązkiem uzyskania pozwoleń innych niż zintegrowane (tzn. na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza, ścieków do ziemi, emitowanie hałasu i pól elektromagnetycznych, a także na wytwarzanie odpadów) może uzyskać pozwolenie mimo niespełnienia wymagań wynikających ze standardów emisyjnych oraz obowiązku nieprzekraczania standardów jakości środowiska, jeżeli wykaże, że do 1 stycznia 2006 r. wymagania te zostaną spełnione.
- Mija termin, do którego władający instalacją, z której emisja wymaga pozwolenia, jeżeli nabył do niej tytuł prawny inny niż własność przed dniem dzisiejszym, musi spełnić wymóg przeniesienia obowiązków dotyczących jej eksploatacji w drodze aktu notarialnego.

30 czerwca 2006 r.**DOPUSZCZALNE EMISJE**

Wydane do 1 października 2001 r. decyzje ustalające rodzaje i ilości substancji zanieczyszczających, jakie wolno emitować do atmosfery, oraz decyzje o dopuszczalnym poziomie hałasu przenikającego do środowiska wygasają z upływem okresu, na który były wydane, a jeżeli nie był podany termin ich obowiązywania, to 30 czerwca 2006 r.

1 lipca 2006 r.**ODPADY**

Obowiązuje zakaz składowania części opon.

30 czerwca 2008 r.**ODPADY**

Tracą moc zezwolenia wydane na podstawie dotychczasowych przepisów podmiotom, które prowadzą działalność w zakresie usuwania, wykorzystywania i unieszkodliwiania odpadów (jeśli nie utraciły jej wcześniej).

30 czerwca 2009 r.**OCHRONA PRZED HAŁASEM**

Starostowie sporządzą mapę akustyczną (oceniającą stan akustyczny środowiska) dla wszystkich terenów.

31 grudnia 2009 r.**ODPADY**

Jeżeli istniejące składowisko odpadów będzie eksploatowane niezgodnie z wymaganiami, wojewódzki inspektor ochrony środowiska wyda decyzję o wstrzymaniu korzystania z niego. To samo dotyczy spalarni.

30 czerwca 2010 r.**OCHRONA PRZED HAŁASEM**

Rady powiatów uchwalą dla wszystkich terenów, na których poziom hałasu przekracza dopuszczalny program minimalizowania hałasu.

31 grudnia 2010 r.**ODPADY**

Posiadacze odpadów zawierających PCB obowiązani są do unieszkodliwienia PCB albo do unieszkodliwienia tych odpadów.

Opracowanie na podstawie „Rzeczpospolitej” z 1.10.2001

nymi i organizacjami odzysku, które powstały w wyniku nowych ustaw i wspólne przygotowywanie programów gospodarki odpadami.

Ucieczka z miasta

Planowane nowe osiedla mieszkaniowe nie powinny być tylko sypialniami. Istotą zrównoważonego rozwoju jest planowanie i realizowanie minicentrów z własnymi usługami, małymi rynkami i ośrodkami rozrywki i kultury, strukturą zieleni i przyrody miejskiej. Znamienny był tu w ubiegłych latach spór, do dziś nierozstrzygnięty, wokół planu zagospodarowania przestrzennego Gądowa, gdzie takie centrum nieoczekiwanie miało być zastąpione budową kolejnego hipermarketu.

Miasto winno przeanalizować procesy migracji osiedleńczej zamożniejszych mieszkańców do sąsiednich gmin. Niezbędna jest współpraca z sąsiadami w monitorowaniu tych procesów. Jest to ważne m.in. ze względu na generowanie dodatkowego ruchu, pustoszenie centrów miast znane z krajów wysokorozwiniętych, wspólne planowanie i rozwiązywanie problemów związanych z infrastrukturą (woda, ścieki, drogi). Z punktu widzenia przyrodniczego to zjawisko ma także niekorzystne znaczenie – jest nim urbanizowanie i przekształcanie terenów zielonych przyległych do miasta. Z punktu widzenia komfortu mieszkania ludzi zrozumiała jest chęć ucieczki od sztucznego krajobrazu. Miasto winno wspierać realizację tych pragnień, planując elementy przyrody w korytarzach ekologicznych docierających do centrum. Wymaga to planu odtworzenia zieleni, przyrody i izolacji od hałasu komunikacyjnego! Może wtedy ucieczka mieszkańców Wrocławia do okolicznych gmin zostanie zahamowana.

Lasy, zieleń, odtwarzanie, renaturyzacja przyrody

II PEP (pkt 76): *Zadrzewienia powinny być chronione i wprowadzane jako element przeciwdziałający wielostronnej degradacji krajobrazu (ochrona zasobów wodnych, łagodzenie niekorzystnych wpływów klimatycznych, ochrona lokalnej różnorodności biologicznej) wspomagający rolę zalesień i lasów.*

ZPEW zawierają cały rozdział poświęcony temu zagadnieniu (tab. 1). Znajduje się tu wiele ważnych i aktualnych zadań, dotyczących Wrocławia i jego okolic.

Jak widać z tabeli 1, która wymienia część najważniejszych zadań, jest to całościowa strategia. To jedna z najlepszych części ZPEW.

Czeka na realizację plan objęcia ochroną lasów przyległych do Wrocławia. Koncepcja Zielonego

Pierścienia wokół Wrocławia powstała w gronie proekologicznie zorientowanych leśników na początku lat dziewięćdziesiątych. Lasy Państwowe nie są skłonne przekazywać gruntów leśnych wraz z lasem samorządom. Ta droga jest wątpliwa pod względem prawnym i zupełnie sprzeczna z polityką LP. Jest to postulat ZPEW, który

Turystyka

Znajdziemy w II PEP:

...wspieranie rozwoju zróżnicowanych form turystyki (oprócz masowej turystyki stacjonarnej także przyjaznej środowisku turystyki wędrowniej, agroturystyki, turystyki edukacyjno-przyrodniczej itp.)...

Tabela 1. Ochrona przyrody i kształtowanie systemów ekologicznych miasta – fragmenty Zasad polityki ekologicznej Wrocławia z 1998 r.

• tworzenie podstawowego systemu powiązań przyrodniczych związanego z siecią ECONETU (dziś bardziej wiąże nas z realizacją dyrektyw UE sieć Natura 2000, która stwarza też możliwości wsparcia finansowego rolników, którzy świadczą usługi na rzecz środowiska, ochrony krajobrazu itp. na tych obszarach)
• rozwijanie pierścieniowo-klinowego podsystemu zieleni miejskiej i podsystemu przewietrzania miasta
• dążenie do objęcia ochroną różnych obszarów o szczególnych walorach ekologicznych w mieście
• współpraca z administracją rządową w celu utworzenia parków krajobrazowych
• wzbogacanie zasobów przyrodniczych i rekonstrukcja zieleni zwartej
• i izolacyjnej i kompozycyjnej (osiedla, tereny przemysłowe i usługowe)
• otoczenie opieką cennych obszarów przyrodniczych i elementów ekosystemu miasta: wymienia się w szczególności tereny wodonośne, osobowickie pola irygacyjne, Las Pilczycki – zagrożony przecięciem obwodnicą autostradową, oczka wodne i starorzecza
• doskonalenie metod użytkowania i zarządzania zasobami przyrodniczymi, m.in. poprzez przejęcie przez miasto terenów leśnych, znajdujących się na terenie gminy i w strefie podmiejskiej (do 10 km od granic miasta)

wymaga weryfikacji. Istnieje inny wariant, możliwy do przyjęcia przez LP. Jest nim utworzenie nadleśnictwa tworzącego pierścień lasów ochronnych wokół miasta. W nadleśnictwie tym mogłaby być prowadzona specjalna polityka zorientowana zdecydowanie bardziej na funkcje pozaprodukcyjne. Obecnie w okolicznych lasach mamy normalną gospodarkę leśną. Nadal zgodnie z jej regułami i planami urządzania lasów, dęby, sosny czy olchy, gdy dochodzą do wieku rębności, są wycinane. Kilka kilometrów od granic miasta jeszcze dziś można zobaczyć grubo ponad stuletnie dęby czy sosny, przygotowane do przerobu na parkiet lub deski.

Ekologizacja nastawionej na produkcję gospodarki leśnej w tym rejonie nie byłaby dla LP rewolucją. W wielu regionach kraju ma ona miejsce. Pozwoliłaby wydłużyć wiek rębności, a może nawet, wzorem Puszczy Białowieskiej, najstarsze drzewa uchronić trwale przed wycinaniem. Potrzebna jest niewątpliwie większa aktywność władz miasta. Wszyscy zaniedbaliśmy tę sprawę. Aglomeracja wrocławska potrzebuje otoczenia leśnego, które nie będzie plantacją i... śmietnikiem dla okolicznych drobnych zakładów oszczędzających na płaceniu za składowanie odpadów. Pilnowanie czystości w lasach mogłoby być jedną z istotnych funkcji nowego nadleśnictwa.

To bardzo ważna dziedzina gospodarki. Polska ma wszelkie dane, aby szeroko korzystać z wizyt turystów zagranicznych. Dla wielu wystarczy atrakcyjna przyroda, bioróżnorodna, mozaikowa wieś, Holendrom czy Francuzom przypominająca czasy sprzed wejścia przemysłu rolnego do produkcji żywności. Jest na tym rynku duża konkurencja. Miasto we współpracy z innymi gminami Dolnego Śląska winno aktywnie popierać tworzenie atrakcyjnych ofert turystycznych. Powinny one obejmować na przykład zamieszkanie na wsi w gospodarstwie, które gwarantuje żywność produkowaną metodami ekologicznymi, połączone z wizytami we Wrocławiu z udostępnieniem zabytków, kultury, restauracji. Oczywiście potrzebne jest zadbanie o jakość tego „produktu turystycznego” i odpowiednią promocję. Może to byłby znak firmowy oferty turystycznej na Dolnym Śląsku. Wymaga to współpracy stolicy regionu z innymi gminami i organizacjami zrzeszającymi gospodarstwa ekoturystyczne.

Handel

Zadania, które wskazuje tu II PEP, to:

ulepszanie systemu informacji o proekologicznych walorach produktów i wyrobów poprzez rozwój systemu ekoetykietowania oraz poprzez wprowadzanie bądź upowszechnianie i uczytelnienie dołączanych do

przedmiotów sprzedaży informacji o uciążliwości dla środowiska ich produkcji i eksploatacji (zużycie energii, wody itp.).

W powyższej materii przepisy stanowiące na poziomie państwa odgrywają decydującą rolę. Lecz miasto ma też pewne możliwości, np. promując te jednostki handlu, które idą drogą wskazywaną przez II PEP.

Wrocław musi przeanalizować patrząc na plan zagospodarowania przestrzennego, czy potrzebne są dalsze obiekty, takie jak hipermarkety i stacje benzynowe? Czy nie należy powiedzieć „stop” rozwojowi tej „lokalnej globalizacji”. W Polsce grozi upadek ok. 1 mln drobnych podmiotów handlowych w związku z konkurencją, nie zawsze uczciwą, dużych sieci handlowych. Władze mają obowiązek myśleć o strukturze handlu w naszym mieście za 5–10 lat. Hipermarkety redukują miejsca pracy, generują dodatkowy ruch pojazdów, za który płacimy wszyscy zmuszani do rozbudowy infrastruktury.

Biorąc pod uwagę doświadczenia francuskie, gdzie 1 miejsce pracy w hipermarkecie eliminowało 3–4 miejsca pracy w drobnym handlu oraz bankructwo 400 tys. sklepów z ok. 500 tys., które istniały przed hipermarketyzacją, miasto winno poważnie przeanalizować postulat powstrzymania budowy nowych sieci handlowych.

Wrocław powinien wspierać sieć drobnych sklepów, które konkurowałyby z marketami jakością produktów i przyjemną intymną atmosferą.

Narzędzia równoważenia rozwoju (ekologizacja horyzontalna)

Zagospodarowanie przestrzenne

II PEP: *System planowania przestrzennego... stanowi jedno z podstawowych narzędzi zarządzania środowiskiem...*

Bardzo ważny wydaje się cel średniookresowy wymieniony w II PEP (pkt 160):

Zweryfikowanie ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego pod kątem:

- *szerszego uwzględnienia problemów ochrony i kształtowania obszarów leśnych i zadrzewień (ograniczenia w działalności inwestycyjnej, tereny pod zalesienia i nasadzenia),*
- *zmniejszenia skali narażenia mieszkańców na ponadnormatywny hałas, zwłaszcza hałas transportowy na obszarach miejskich,*
- *zmniejszenia zapotrzebowania na pracę przewozową (transport),*
- *poprawę relacji pomiędzy powierzchnią tere-*

nów intensywnie zainwestowanych i powierzchni terenów otwartych w jednostkach miejskich.

Wrocław ma opracowane studium zagospodarowania przestrzennego, które nie ma mocy planu. Stanowi ono jednak ważną wytyczną dla władz i inwestorów przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Prawo w tym wypadku przewiduje istotną rolę organizacji społecznych i poszczególnych ludzi przy opiniowaniu tych planów. To również forma społecznej kontroli nad przestrzenią, która w wypadku aglomeracji bywa wyjątkowo cenna. Kontrola taka zapobiega niekorzystnym zjawiskom, także korupcyjnym. Nic lepiej nie przeciwdziała korupcji jak przejrzystość procedur i jawność decyzji urzędników.

Kluczowym zadaniem dla Wrocławia jest wykorzystanie planu przestrzennego jako narzędzia do realizacji misji miasta-ogrodu. Należy wyraźnie zaplanować docelowy wygląd całej przestrzeni miejskiej i realizację tego planu zagwarantować poprzez odwołanie się do zapisów ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym. W ten sposób należy utrudniać istotne zmiany w planie, które mogłyby być wprowadzane na przykład pod wpływem nacisków bogatych, inwestorów. Zalecenia II PEP mogą być motywujące do dalszego planowania i realizacji terenów zielonych. Spektakularnym przykładem tego typu udanych działań jest odtworzenie lasu w zachodniej części miasta. Chodzi o tereny w okolicach osiedla na Nowym Dworze oraz na Żernikach, które kilka lat temu były monokulturowymi uprawami rzepaku lub kukurydzy, a obecnie są pięknymi młodnikami, gdzie można zobaczyć zające, sarny i bazyanty. Plan przestrzennego zagospodarowania musi uwzględnić dla całego miasta strategię eliminowania i izolowania hałasu. Można stosować m.in. różne formy ekranów akustycznych wokół tras komunikacyjnych. Należy także zmieniać plan przestrzennego zagospodarowania w takim kierunku, aby zmniejszać mobilność mieszkańców.

Udział obywateli – wpływanie na decyzje urzędników i polityków

II PEP (pkt 161):

Podjęte zostaną niezbędne rozwiązania prawne, organizacyjne i finansowe dla stworzenia w urzędach administracji publicznej sprawnego systemu udostępniania i upowszechniania informacji oraz umożliwiania skutecznego udziału społeczeństwa w ochronie środowiska...

Nowa ustawa o dostępie do informacji publicznej wraz z prawem środowiskowym daje tu

szereg możliwości, z których obie strony winny korzystać. Ludzie mają szerszy dostęp do kontroli i wpływu na decyzje lokalizacyjne. Ale jeśli wszystko przebiegło zgodnie z procedurami, nie mogą blokować inwestycji. Te przepisy mają pomagać również urzędnikom i inwestorom.

„Ocena” i procedura lokalizacji inwestycji podlega opiniowaniu i wymaga uzgodnień ze społecznością lokalną i zainteresowanymi organizacjami pozarządowymi. Często w procesie lokalizacji ma miejsce spór, padają przeciwstawne argumenty, rozpoczęcie inwestycji się odwleka. Dziwi zniecierpliwienie prezentowane przez część polityków i dziennikarzy w takich sytuacjach. Spór, debata, prowadząca do wyważonych decy-

zji, to istota demokracji i zrównoważonego rozwoju. Rzadko udaje się tu wszystkim zadowolić. Ale lepiej decyzje podjąć – rozstrzygając naturalny konflikt wynikający z różnic poglądów. Rozstrzygnięcia należą do urzędników i władz lokalnych – wyłanianych w drodze demokratycznych wyborów i ponoszących odpowiedzialność polityczną przy następnych wyborach.

Warto przytoczyć pouczające doświadczenia z projektem budowy spalarni odpadów przemysłowych przy ul. Paczkowskiej.

Inwestor, część urzędników i eksperci byli za. To wątpliwości mieszkańców i radnych osiedlowych spowodowały zawiązanie komitetu, który doprowadził do ujawnienia negatywnych skut-

Tabela 2. Najważniejsze zadania Programu wykonawczego do II PEP, w których przewidziana jest współrealizacja przez samorząd

Odpady (tab. 8 *) Przedsięwzięcia pozainwestycyjne 1. Sporządzenie planów gospodarowania odpadami – 82,2 mln zł, termin realizacji 2004 r. (pkt 2*) 2. Selektywna zbiórka odpadów z opakowań – 10,9 mln zł, termin realizacji 2007 r. (pkt 11) Przedsięwzięcia inwestycyjne 1. Opracowanie technologii kompostowania odpadów organicznych – 25,2 mln zł, do 2010 r. (pkt 1) 2. Budowa kompostowni 3000,0 mln zł (pkt 2) – do 2010 r.
Woda i ścieki (tab. 9) – do 2010 r. Przedsięwzięcia pozainwestycyjne 1. Przygotowanie programów redukujących zanieczyszczenia ściekami komunalnymi i przemysłowymi – 160,6 mln zł (pkt 6) Przedsięwzięcia inwestycyjne 1. Wdrożenie dyrektywy IPPC o zintegrowanych pozwoleniach emisyjnych – 100 mln zł (pkt 1) 2. Budowa systemów kanalizacyjnych 12045 mln zł (pkt 2) 3. Budowa, modernizacja oczyszczalni ścieków 9900 mln zł (pkt 3) 4. Modernizację stacji uzdatniania wody – 100 mln zł, do 2003 r. (pkt 11) 5. Modernizacja i rozbudowa obiektów ochrony przeciwpowodziowej w dorzeczu Odry – 2034 mln zł (pkt 12)
Stres miejski. Hałas i promieniowanie (tab. 11) Przedsięwzięcia pozainwestycyjne 1. Opracowanie map akustycznych i programów ochrony przed hałasem – 6,5 mln zł do 2005 r. (pkt 3) 2. J.w. dla obszarów wzdłuż głównych dróg i linii kolejowych – 15 mln zł do 2005 r. (pkt 5) Przedsięwzięcia inwestycyjne 1. Budowa ekranów akustycznych w aglomeracjach miejskich – 1100 mln zł do 2010 r. (pkt 1)
Poważne awarie przemysłowe (tab. 14) Przedsięwzięcia pozainwestycyjne 1. Sporządzenie zewnętrznych (gminnych) planów operacyjno-ratowniczych dla zakładów o dużym ryzyku – 25 mln zł (pkt 13) 2. Sporządzenie powiatowych, wojewódzkich planów zarządzania ryzykiem – 176 mln zł do 2010 r.
Ochrona przyrody. Różnorodność biologiczna i krajobrazowa (tab. 15) Przedsięwzięcia pozainwestycyjne 1. Strategia ochrony bioróżnorodności – 6 mln zł, 2002 r. (strategia), 2003–2004 (wykorzystanie) – pkt 1 2. Utworzenie stanowisk ochrony przyrody na szczelbu powiatu i gminy 352,5 mln zł, lata 2004–2005 3. Renaturyzacja zniszczonych cennych ekosystemów i siedlisk przyrodniczych, szczególnie wodno-błotnych, 9 mln zł do 2010 r. (pkt 4) 4. Ochrona dolin rzecznych oraz innych ważnych korytarzy ekologicznych – 9 mln zł do 2010 r. (pkt 7) 5. Komunikacja społeczna, edukacja – 4,5 mln do 2010 r. (pkt 18) Przedsięwzięcia inwestycyjne 1. Utworzenie ośrodków rehabilitacji zwierząt chronionych w wybranych miejscach (20 ośrodków) – 1 mln zł 2003–2005

* numery tabel i punktów odnoszą się do Programu wykonawczego do II PEP, który jest dostępny na stronie internetowej Ministerstwo Środowiska www.mos.gov.pl

ków budowy i eksploatacji spalarni i w rezultacie do rezygnacji z tej inwestycji.

Program wykonawczy do II PEP

Ważną wskazówką na etapie realizacji programów, ale istotną również w procesach budowania strategii i planowania, jest Program wykonawczy do II PEP, który został przygotowany przez Ministerstwo Środowiska. Obecnie program po zaopiniowaniu przez Komisję Sejmową Ochrony Środowiska znajduje się na etapie konsultacji i przyjmowania przez rząd. Przewiduje on konkretne zadania do wykonania, m.in. przez samorządy.

Należy przy planowaniu strategii i programów realizacyjnych miasta analizować, na jakie cele i w jakich terminach Ministerstwo Środowiska przewiduje angażowanie środków.

Zadania miasta a zmiany prawne dokonane w sferze ochrony środowiska

Jak już wyżej powiedziano, w poprzedniej kadencji Sejmu przyjęto kilkanaście nowych ustaw „środowiskowych”. W obecnej kadencji przygo-

towywane są poprawki i nowelizacje do wielu z tych ustaw (prawo o ochronie środowiska, o odpadach). Zmiany te mają naprawić oczywiste błędy, umożliwiając wydanie przepisów wykonawczych (II PEP zakładała, że *pakiety obligatoryjnych przepisów wykonawczych powinny być wprowadzone do końca 2002 r., zaś przepisy fakultatywne – do końca 2005 r.*). Dopiero ustawy wraz przepisami wykonawczymi stworzą spójny zbiór prawa środowiskowego. Dla władz miasta ważne są obowiązki ustawowe, takie jak przygotowanie programu ochrony środowiska i planu gospodarki odpadami, powiatowo-gminnego w wypadku Wrocławia, do dnia 30 czerwca 2004 r. Programy te podlegają opiniowaniu przez Zarząd Województwa Dolnośląskiego.

Zarząd Województwa we współpracy z francuskim Rejonem Alzacji zlecił w 2002 r. przygotowanie „Strategii gospodarki odpadami komunalnymi Dolnego Śląska”. Podjęto decyzję o rozwinięciu strategii w Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami w rozumieniu ustawy prawo o odpadach. Udział w Komitecie pilotażowym tego przedsięwzięcia przedstawiciele miasta, stolicy regionu, a jednocześnie największego producenta odpadów powinien zaowocować lepszą ko-

Tabela 3. Najważniejsze obowiązki dotyczące samorządu Wrocławia wynikające z ustawy Prawo ochrony środowiska (poś), ustawy o odpadach (uoo) oraz ustawy wprowadzającej powyższe prawa (uw)

Powietrze: Do 30.06.2003 wojewoda określa program ochrony powietrza po zasięgnięciu opinii właściwych starostów (art. 91 poś)
Hałas: Do 30.06.2004 starosta sporządza mapę akustyczną (art. 118 ust. 1. poś), a rok później program ochrony środowiska przed hałasem (art. 119 poś)
Awaryje przemysłowe: Do 30.09.2002 zakłady o zwiększonym lub o dużym ryzyku sporządzają program zapobiegania poważnym awariom przemysłowym oraz wewnętrzny plan operacyjno-ratowniczy i przedstawiają właściwemu organowi Państwowej Straży Pożarnej (art. 251 i 261 poś) Do 30.06.2003 właściwy organ PSP przygotowuje zewnętrzny plan operacyjno-ratowniczy, który skonsultuje ze społeczeństwem (art. 265 poś)
Odpady: Do 30.06.2002 wojewoda odbierze przeglądy ekologiczne spalarni, a 31.12.2009 mija ostateczny termin na dostosowanie ich do wypełniania norm ustawy o odpadach lub ich zamknięcie (art. 33 uw) Podobne terminy odbioru przeglądu ekologicznego i dopełnienia norm obowiązują starostę w wypadku składowisk odpadów znajdujących się na terenie jego powiatu (art. 34 uw) Do 31.12.2002 zarządzający składowiskiem odpadów zobowiązany jest do uzyskania decyzji zatwierdzającej instrukcję składowiska odpadów (art. 53 uoo) Do 30.06.2004 rady gmin uchwalą gminne programy ochrony środowiska (art. 10 uw)

ordynacją wzajemnych działań. W oparciu o ten plan wojewódzki Wrocław zobowiązany jest do przygotowania swojego planu odpadowego powiatowo-gminnego.

Pewnym krokiem wstecz w nowych przepisach, motywowanym zapewne chęcią uzgodnienia z formalnymi zapisami z dyrektyw UE, była rezygnacja z ustawowych zapisów o konieczności przygotowywania „programów zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska”. Nie był to może najlepszy zapis, ale szedł on zdecydowanie dalej w kierunku ustawowego skłaniania m.in. do ekologizacji polityk sektorowych, czyli praktycznej realizacji zasady zrównoważonego rozwoju. Zasada ta wciąż obowiązuje mając zakotwiczenie w konstytucji oraz, co wynika z poprzedniego rozdziału, w zapisach II PEP.

Istotna jest także informacja, że art. 14 ust. 2 ustawy – prawo ochrony środowiska wprowadza 4-letnie okresy dla aktualizacji działań przewidzianych w II PEP. Dla wielu władz może być to fałszywy sygnał, że oto wracamy do branżowego rozumienia ochrony środowiska. Jestem przekonany, że nie będzie to dotyczyło władz naszego województwa i miasta.

Przecież to właśnie w ostatnich latach, w oparciu o zapisy poprzedniej ustawy, został przygotowany we współpracy z Holendrami wojewódzki program ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju.

Zadania i wyzwania wobec miasta w związku ze spodziewanym członkostwem naszego kraju w UE

Działania organów centralnych państwa są zdominowane przez przyszłe członkostwo w UE oraz proces do tego celu prowadzący. W odpowiedniej skali powinien ten proces być udziałem lokalnych struktur państwa, a wśród nich oczywiście gminy wrocławskiej. Wrocław ma spore i często dobre doświadczenia z współpracy w ramach miast partnerskich z unijnych krajów członkowskich. Miasto pokazało także, że skutecznie potrafi aplikować do otrzymania finansowego wsparcia m.in. z przedakcesyjnego funduszu ISPA. Władze miasta doprowadziły w bardzo dużej konkurencji (ok. 400 wniosków z całego kraju) do zwycięstwa 2 wniosków wspierających wieloma dziesiątkami milionów złotych dwie wrocławskie inwestycje dotyczące rekultywacji składowiska odpadów na Maślicach oraz rozwoju systemu kanalizacyjnego Wrocławia. Zdobyte przy tym doświadczenia są bardzo ważnym kapitałem, jeśli chodzi o przyszłe wykorzystanie bę-

dących do dyspozycji naszego kraju środków. A chodzi o niebagatelne pieniądze. W ciągu 3 lat: 2004–2006 Polska ma otrzymać wsparcie z Funduszu Spójności, który jest podobny w mechanizmach działania do Funduszu ISPA, w wysokości 2 mld Euro. Przewidywane jest także przydzielenie ok. 500 mln Euro z funduszy strukturalnych na inne działania w ochronie środowiska zarządzane przez Ministra Środowiska. Do tego należy doliczyć kilkaset milionów Euro, które zostaną rozdysponowywane w programach regionalnych.

Istnieją poważne obawy o zdolności naszego kraju do zaabsorbowania tych środków. Ekolodzy obawiają się też wspierania nienajwłaściwszych, a czasem wręcz szkodliwych inwestycji (jak np. prostowanie koryt rzek i zawężanie dolin rzecznych, m.in. przez budowę obwałowań, które zwiększają zagrożenie powodziowe w dole rzek). Wygrają wnioski dobrze przygotowane – tu doświadczenia wcześniejsze są bezcenne, skonsultowane ze społecznościami lokalnymi. Potrzeba ich realizacji nie może budzić wątpliwości.

Strategia zrównoważonego rozwoju Wrocławia godna XXI wieku

Jesteśmy świadkami sporządzania licznych dokumentów, często za całkiem niemałe pieniądze, które lądują na półkach i do których mało kto zagląda. Duża część z tych prac była wykonywana w związku z wymaganiami Komisji Europejskiej i procesem naszego przystępowania do UE. Sporządzano je niekiedy w pośpiechu, często bez konsultacji. Szybko przyjmowane były przez kierownictwo resortu, niedługo potem przez rząd. Nowe dokumenty programowe realizujące zasadę zrównoważonego rozwoju Wrocławia powinny być lepiej przygotowywane.

Konieczne jest uspołecznienie przygotowywania nowej polityki ekologicznej Wrocławia i związanych z nią dokumentów wykonawczych. Właściwie nie powinna to być nowa polityka ekologiczna, ale zgodnie z tym, co napisano powyżej – **strategia zrównoważonego rozwoju miasta**. Jej zasady winny stanowić „Konstytucję Wrocławia”, odporną na kadencyjność polityków miejskich. Oczywiście jest, że strategia ekorozwoju musi czerpać inspirację m.in. z II PEP i ZPEW. Dokument ten powinien powstać w procesie rozciągniętym w czasie w oparciu o opinie wrocławian i szeroką dyskusję, którą władze miasta z udziałem organizacji społecznych powinny zorganizować. Pośpiech jest tu nie wskazany. Mając ok. 2 lat, zgodnie z zapisami ustaw, już dziś należałoby przystąpić do rzeczy. „Informator o stanie środo-

wiska Wrocławia” może stanowić punkt wyjścia i inspirację dla takiej społecznej dyskusji. Rozpoczyna się proces, który przyniesie ważne programy i strategię działania na miarę XXI wieku.

Strategia zrównoważonego rozwoju Wrocławia powinna odwoływać się do konstytucyjnej zasady zrównoważonego rozwoju i dążyć do integracji różnych polityk miejskich, w tym polityki ekologicznej, programu ochrony środowiska i planu gospodarki odpadami. Zgodnie z nowymi ustawami miasto musi przygotować te programy do połowy 2004 r. Powstawanie programu ochro-

ny środowiska i planu gospodarki odpadami powinno być spójnym dziełem – choć formalnie zgodnie z obecnymi przepisami dokumenty te mogą stanowić odrębne części. Muszą mieć one charakter wykonawczy. Bardzo ważnym, wręcz kluczowym, elementem tej strategii i programów wykonawczych powinno być regularne, np **co-roczone analizowanie ich realizacji z udziałem społecznym**. Tylko to w istocie zapewni, że proces zrównoważonego rozwoju miasta będzie procesem rzeczywistym, a nie tylko zapisanym w dokumentach.

Summary

A city friendly to environment and to the people this is a mission and challenge worthy of 21st century. Such a city will naturally participate in the realisation of main foundations of country's „2nd National Ecological Policy.” The ecological policy of a given agglomeration must be well integrated with other spheres of city's activities. It is, therefore, necessarily to conduct public consultations while elaborating the „Strategy of Sustainable Development” for Wrocław. Besides providing executive documents, this strategy should also include waste management plan and environmental protection program for the city. The principles of this Strategy should evolve into the „Constitution of Wrocław” – a law resistant to cadence of municipal politicians.